

Prezentare de carte: Jean-François Soulet, *Istoria Europei de Est de la al doilea Război Mondial până în prezent*

Autor: Ciobotaru Diego

Prezentare de carte: Jean-François Soulet, *Istoria Europei de Est de la al doilea Război Mondial până în prezent*, Editura Polirom, Colecția Historia, București, 2008

Jean-François Soulet (n. 1942) este un istoric francez, profesor de istorie contemporană la Universitatea Toulouse-Le Mirail. Licențiat în Istorie și doctor în Litere, J.-F. Soulet predă cursuri de istorie contemporană la Universitatea din Toulouse, dar și la Institutul de Studii Politice din același oraș. Este specialist în istoria comparată a comunismului și în istoria socială a societății civile.

În anul 1989, Jean-François Soulet înființează Grupul de cercetare în istorie contemporană (Groupe de Recherche en Histoire Immédiate - GRHI), dar și o revistă de istorie contemporană în anul 1990 numită Les Cahiers d'histoire immédiate, ce apare lunar în Franța.

Cartea *Istoria Europei de Est de la al doilea Război până în prezent*, apărută la Editura Polirom în 2008 tratează în viziune istoriografică franceză perioada de la al Doilea Război Mondial până la integrarea euro-atlantică a fostelor state-satelit Moscovei.

Reprezintă o privire de ansamblu necesară studiului istoriei postbelice a statelor din estul Europei, desfășurată sub semnul geopoliticii sovietice. Abordarea comparativă, folosită de Soulet și în *Istoria comparată a statelor comuniste din anul 1945 și până în zilele noastre*, permite identificarea atât a particularităților ce au caracterizat fiecare țară în parte, cât și a liniilor directe ale istoriei contemporane est-europene.

Această carte își propune să traseze istoria din Europa de Est, de la invadarea Poloniei de către Germania nazistă, în septembrie 1939, până la aderările țărilor din Europa de Est la Uniunea Europeană în mai 2004. Structurată în patru părți și 11 capitole, această lucrare relatează destinul tragic al țărilor est-europene, al intrării în sfera de influență sovietică și urmările acestui controversat eveniment istoric ale cărui consecințe se resimt și astăzi în plan politic, social și economic.

Prima parte, intitulată *Trecerea la comunism* prezintă cel de-al Doilea Război Mondial din perspectivă rusă, punându-se accentul pe recuperarea de către Stalin a fostelor teritorii vestice ale Imperiului Țarist (Basarabia, Letonia, Lituania, Estonia, Ucraina etc.), desprinse majoritatea în urma Primului Război Mondial și a stării de instabilitate politică și militară generate de revoluția bolșevică. Instalarea comunismului în Albania și Iugoslavia este un alt subiect tratat în această primă parte, fiind subliniat caracterul original reprezentat de instituirea noului regim totalitar fără sprijinul Armatei Roșii sau a PCUS, iar personalitățile istorice Iosip Broz Tito și Enver Hodja sunt analizate din punctul de vedere al „dizidenței ideologice” și al îndepărtării față de directivele Moscovei.

În cea de-a doua parte, *Vremea comunismului*, Jean-François Soulet analizează perioada istorică

cuprinsă între anii 1948-1989, despre sovietizarea stalinistă a Europei de Est și transformarea țărilor din aceasta regiune în state-satelit, subordonate ideologic Cominternului, economic CAER-ului, iar militar Tratatului de la Varșovia. Ruperea legăturilor URSS-ului cu Iugoslavia și cu Albania, eșecul instalării comunismului în Finlanda, precum și urmările instalării comunismului în restul țărilor „eliberate” în cel de-al Doilea Război Mondial. Cu toate acestea, autorul vorbește de opoziția față de comunism și, în special, de diferite mișcări de opoziție spontane precum și de disidență (Revoluția ungară din 1956, Primăvara de la Praga din anul 1968).

În secțiunea dedicată Prăbușirea comunismului în 1989 vorbește despre căderea democrațiilor populare în Europa de Est și despre dezintegrarea URSS. Căderea neașteptată a Zidului Berlinului a marcat desatelizarea „democrațiilor populare” și implozia URSS în 1991 și a reprezentat o dublă revoluție pentru toată zona Europei de Est în primul rând pentru eliberarea de sub tutela Moscovei, dar și o revoluție a raporturilor între Europa Occidentală (democrată) și cea Răsăriteană (socialistă), aflată în proces de tranziție spre democrație și societatea de piață. Căderea Zidului Berlinului a rămas în memorie drept simbolul dorinței populare de refacere a unității pierdute: unificarea Germaniei, dar și unitatea Europei.

Sfârșitul comunismului și consecințele sale au fost urmate de un traseu greu pentru democrația din unele țări pentru a reveni la economia de piață. Situația instabilă din România din punct de vedere politic, economic, administrativ și instituțional, reapariției naționalismului în fosta Iugoslavie, conduce la mai multe întrebări în legătură cu viitorul traseu al țărilor aflate în tranziția spre democrație, despre planurile de modernizare și eficientizare necesare competiției ulterioare după aderarea la Uniunea Europeană. Drumul pe calea integrării euro-atlantice a fost unul anevoios pentru fostele state-satelit Moscovei, din cauza decalajului existent în toate domeniile datorat lăsării Cortinei de Fier pentru o jumătate de secol asupra Europei divizând continentul în două și modificând în mod negativ existența omului într-un sistem totalitar închis „ermetic”.

În concluzie, această carte este, în principal, o sinteză comparativă a comunismului și reprezintă o bună introducere în studiul istoriei Europei de Est, în configurarea Europei postbelice, precum și în studierea tranziției de la regimul de dictatură comunistă la cel democratic.

Ciobotaru Diego

11 APRILIE 2010